

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memlekettlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 10 Kânunsani , 1929

Sayı: 111

pek hayırlı büyük bir dosttan da mahrum oldular, hüsrancıları iki katlıdır.

Her kânunusaninin birinci günü, bundan sonra Türkiye maarifi için, hem *Millet Mektepleri* hareketinin, yani ümmiliğe karşı harbin; hem de bu hareketin mübdi aziz Necati'nin ufulünün yıldönümü olmak itibarıyla biri tatlı, öteki acı iki derin hatırayı tazeleyecektir. Necati'nin ölümü ile, onun bu kadar büyük bir işinin aynı günde birleşmesi, elim bile olsa, çok isabetlidir. Bu suretle, zalim kader bir taraftan Necati'ye kıyarken, öte taraftan da, sanki bu günahını affettirmek istiyormuş gibi, ona en büyük işinden bir Abide yapmış oldu.

Aziz Necati, Her yıl başında ölümünün hatırası ile sızlayacak yüreklerimiz için en büyük teselliye işte biz bu Abidede, senin o gün başlamış olan bu muazzam eserinde, bulacağız.

Ankara, 4 Kânunsani, 1929,

B. Avni.

Necati bey sevilen Bahtiyar insanlardandı. İçinden yetiştiği hayat şartları onu kısa bir zamanda kıymetli bir inkılapçı, iradeli bir Maarifçi yapmıştı.

İnkılap faaliyeti esnasında her hangi bir şekilde olursa olsun rol almak ve gayeyi elde etmek için bu rolü azamî fedakârlıkla yapmak her vatandaşın vazifesidir. Necati B. bu vazifesini yaparken ölümle karşılaştı.

Türkiye Maarif teşkilâtının inkılap prensiplerine uygun işler yapabilecek bir hale getirilmesi için alınması zarurî tedbirleri bin müşkülâtla alarak Muallim Ordusunu mukaddes gayeye doğru kuvvetli, şumullü ve sarsıcı hamlelere başlattığı bir zamanda emeline kavuşmamış bir kahraman gibi ölmesi çok acıdır. Halkın içinden yetişmiş olan Necati B.

Halk terbiyesi işlerine başladığı bir zamanda ölmeli miydi?

.Maarif Meslekinin kıymetli Reisi Necati Beyin de yardımlarıyla memlekette inkılabın mukaddes olarak tanıdığı her işi yapabilecek bir muallimlik mesleği teessüs etmiştir. Meslekdaşlar; Necati Beyin başlayıpta başaramadığı işlerle şimdensonra başlanacak ve Türk Milleti terakki ettikçe artacak bütün meslekî vazifeleri severek azamî fedakârlıkla yapacaklardır. Bu mefkûrenin tahakkuku Necati Beyin ölümü ile kıvrananları ve onun ruhunu teselli etmeye kâfi değildir?

Mektep Müzesi Müdürü

İ. HAKKI

Büyük ihtilâlin içinde çalışmış, büyümüş ve yükselmiş olan Necati Beyin millî bir afete benzeyen ölümü hepimizi derin bir elemle sarstı. Aramızda ihtilâlin sıcak ve canlı bir ateşi gibi dolaşan, hepimize ayrı, ayrı hamleler veren bu büyük adama hep birden yanıyoruz.

Ölümünün ateşiyle kavrulan bir çok dostları ona samimî göz yaşlarıyla birer mersiye yazdılar.

Fakat nedense hiç biri onun en derin sevgisine yakından temas etmedi: Necati Bey gençliğin aşığı, aynı zamanda da her gencin sevgilisi idi.

Bunun için her yerde, her işte onun etrafında taşkın bir gençlik çevresi toplanır. O da en mes'ut zamanlarını bu çevrenin içinde geçirir, etrafına toplanan gençler arasında ve hepsinden bir baş yüksek olarak onlara neş'e, şetaret ve hayat dağıtırdı.

Ona müteaddit defalar gençlerin toplandıkları içtimalarda refakat ettim. O, bu gençlik topluluklarında her genci ayrı, ayrı tatyip eder, hepsiyle konuşur, görüşür, anlaşıyor ve mutlaka

da kalbini kazanırdı. Böyle içtimalarda tesadüf eden günlerde odası genç ziyaretçilerle dolar, hepsi dertlerini, arzularını, emellerini ona açarlardı. O hepsini dinler, sever, okşar ve dertlerine çare arardı.

Son büyük seyahatında akşam üzeri girdiğimiz bir şehirden ertesi sabah ayrılırken o şehrin gençleri bir akşam evvel görüştükleri bu sihirli insanı eski ve sevgili bir dost samimiyetiyle teşyi ediyorlardı. Toroslardan Palandöğen eteklerine oradan Karadeniz sahillerine, Ilgaz tepelerine, Meriç kenarlarına kadar her uğradığımız yerden ayrılırken arkasında hep bu âşıklar kafilesini bırakarak geçiyordu. Zığananın tepesinde Trabzon gençlerinden elli altmış kişilik şen bir kafiye Necati Beyi karşılamışlar ve tepede muvakkat bir çardağın altında bir kır sofrası hazırlamışlardı. Onu ben hiç bir yerde bu kadar şen, bu kadar şetaretle görmedim.

Bir kaç dakika içinde bu kafiye teshir etmiş ve kendisi de onlar arasında duyduğu derin gençlik sevgisiyle adeta mestolmuştu. Ne Karadeniz sahillerinin şiddetli sağnağı ve ne de bu baş döndürücü irtifanın soğuğu bunları bir birinden ayıramıyordu. Yola çıkarken ümitle, sevinçle gözleri parlıyor yanındakilere «Bu kadar çok ve imanlı gençleri olan bir memleket bahtiyardır, bahtiyar!» diyor ve bir delikanlı gibi sevincini taşıyordu.

Necati Beyin bu sevgisi hiç bir zaman için sathında kalan neticesiz bir sevgi değildi. Onun en büyük emeli aralarında dolaştığı bu kafiyelelerin içinden kabiliyetli, liyakatli unsurları seçmek ve seçtiklerini yetiştirmekti. Her hangi bir gençte küçük bir kabiliyet sezse derhal bütün tedbirlere, çarelere başvurur ve o, gençlik yolundaki engelleri dağıtarak ona muvaffa-

kiyet yollarını açardı. Yetiştirmek istediği bir gencin en mütevazı bir muvaffakiyeti onun için günlerce bir sevinç ve şetaret kaynağı olurdu. Her hangi bir gencin basit bir muvaffakiyetsizliği kendisini sarsar fakat hiç bir zaman ümitsizlendirmezdi. Ona yeni vasıtalar hazırlar, muvaffakiyet yolları arar ve ekseriyetle de işe alıştırıncaya, muvaffak edinceye kadar uğraşır.

Her vakit zevkle heyecanla «Gençleri yetiştirdik; inkılabın zaferi biri on, onu yüz yapmaktadır» der ve kendisi de hakikaten bunu yapardı.

Son demlerinden bir kaç dakika evel arkadaşlarını sormuştu. Hiç bir vakit dilinden düşürmediği bu «arkadaşlar» sözü onun ağzında çok geniş bir manaya delâlet ederdi. Son defa arkadaşlar diye andığı şey yalnız vekâletin dört duvarı arasındaki iş arkadaşları değildi. O, bu kelime ile her vakit olduğu gibi bütün bir mesleği, bütün bir memleket gençliğini kasetmişti. Son demlerine çok yakın bir anda arkadaşlar demesi onun büyük gençlik kütlesiyle bir veda idi.

Ve Necati Bey âşıkı olduğu gençlikten ayrılmamak, ebedi bir genç kalmak için genç yaşında öldü. Tarih Onu ebediyete kadar Türk ihtilâlinin genç evladı diye anacaktır.

CEVAT

Necati'nin Ölümü

Geçen cumartesi günü odamıza uğradığı zaman karnını oğuşturuyor ve sağ tarafındaki sancıdan şikâyet ediyordu: Yüzünde ıztırobını ifade eden bir solğunluk vardı. Fakat kimin hatırına gelirdi ki bu sancı feci bir ölümle neticelenecek sinsi bir hastalığın başlangıcıdır.

Pazar günü hastalığının apan-

disit olarak teşhis edildiğini, vekâlete gelemeyeceğini öğrendik; ziyaretine koştuk. Yatakta sırt üstü ve hareketsiz yatıyordu; Yüzü kıpkırmızı ve gözleri kanlıydı. Odanın boşluğu evin hazin sessizliği, doktorların telaşlı hareketleri bana birer tehlike işareti gibi geldi; Beynime meş'um bir şüphenin ateşten tırnakları saplandı. Yanından ayrılıken kapunun yanında bir saniye durdum ve ona tekrar baktım; gözlerimiz karşılaştı; Bakışım-dan endişemi anladı mı bilmem fakat gülümsedi ve ruhumu saran karanlığın dağılması için bu tebessüm kâfi geldi. Kendi kendime „hayır! dedim, ölüm ona dokunmağa cesaret edemiyecek.,,

Pazartesi günü Sıhhat Yurduna nakledildi. Ameliyat yapıldı, tehlikenin önüne geçildiğini zannediyorduk. Fakat Salı günü, onun bir aydanberi sabırsızlıkla beklediği gün, en ulvî emellerinden birinin tehakkuk edeceği, Millet mekteplerinin açılacağı gün acı hakikatla yüz yüze geldik. Meğer yeni yılın ilk fecri Ankaranın ufuklarını ağartırken Sıhhat Yurdunun küçük bir odasında Türk inklâbının en parlak bir yıldızı sönüyor, üstüne titrediğimiz mert ve asil genç son saatlerini yşıyormuş.

Ölüm onun etrafında gizlice ağını örmüş, fen bu ağı parçalamak için son kudretini sarfettikten sonra aczini anliyerek çekilmiş ve onukani zehirlenmiş; kuvveti tükenmiş olarak ölümle başbaşa bırakmıştı.

Öyle vakti Vekâletin bahçesi önünde iki otomobil durdu, otomobillerden yüzleri sapsarı ve gözleri yaşlı üç arkadaş hıçkırarak indiler ve bize titrek ve ölgün bir sesle kara haberi verdiler: Necati'yi kaybettik.

Demek Necatiyi kaybettik, Necati öldü öyle mi? eyvah... o, ne kudretli ve hayat dolu bir gençti! Vucudu, tuncdan bir kuvvet heykelini andırıyordu; gür sesi,

kayaları önüne katan bir sel gibi oğuldardı, şen kahkahaları kulaklardan gönüllere bir çağlayan gibi dökülürdü; kalbi etrafındakilere ümit ve heyecan dağıtan taşkın bir kaynaktı.

Üç gün içinde o heykel nasıl çöktü, o sel nasıl sustu, o çağlayan nasıl kurudu ve o kaynak nasıl tükendi! Bu havsalaya sığan bir şey değildi. Necati, çok aziz ve sevgili arkadaş, ufulüne nasıl inanabilirdik ki sana hiç yaraşmayan ölümdü!...

* *

2 Kânunusani çarşamba günü.. Hastahanenin bahçesindeyiz. Divarın yanında Türk Bayrağına sarılı bir tabut duruyor. Bahçenin içerisinde mahzun ve elemli bir kalabalık var. Hepsinin kalplerindeki derin acı yüzlerine vurmuş.

Saat on buçuk ... kalabalık kımıldanıyor ve tabut muallimlerin ellerinde başların üzerine yükseliyor! sonra matemli bir insan akışı ve Necatiye onu gönülden sevenlerin bestelediği cenaze marşı : Hıçkırıklar!.....

Yenişehir caddesindeki köprü-nün üzerinde duruyoruz. Kalabalık, yolun iki tarafına çekiliyor Ve çok sevdiği türk askerleri, omuzlarında silahları tersine asılmış, onu son defa selamlıyor. Tabut otomobile yerleştiriliyor.

İşte mezarlığa geldik.. Tabut musallanın üzerine indirildi, şimdi garp cephesi kahramanının erkek sesini işitiyoruz ; Necatiyi anlatıyor, ne güzel ve ne canlı anlatıyor, Necati tamamen odur. Sevgili Başvekilin anlattığı adamdır. İzmirin, varlığı hiç bir kirli benek taşımayan, gözleri yıldızlarda olan temiz, mefküreci ve yiğit çocuğu!...

Harp meydanlarının şanlı ve muzaffer kumandanının sesi nutkunun sonuna doğru teessürden titremeğe başladı. O vakit göğüsler boşanmak için kabardı ve gözlerle mendiller kapandı.

Mehmet Emin, uzun bir hıçkı-